

**ФОНД ПЕРВОГО ПРЕЗИДЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН - ЛИДЕРА НАЦИИ**

СОВЕТ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

**ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ
И ВОСТРЕБОВАННОСТЬ НАУКИ
В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНЕ**

VII Международная научная конференция

Сборник статей
(часть 5)

Общественно-гуманитарные науки

Алматы
«Жибек жолы»
2013

процЕсшдЕП эмоциялык, К;УЗІРЕТТШЖТЕРДШ ДАМУЫНЫЦ ПСИХОЛОГИЯЛЫЦ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	252
Абдихапарова Г.А. «ЗАЦДАР РУХЫ» МЕМЛЕКЕТТШ ЖЭНЕ АЗАМАТТЫК, КРГАМНЫЦ ЖОГАРГЫ БІРЛІГШЦ ФОРМАСЫ РЕТШДЕ.....	260
Окас А., Рамазанова Э.Х. ЖАН.А КДЗАК,СТАНДЫК; ПАТРИОТИЗМ МЕН БІРЕГЕЙЛЖТІ КАЛЫПТАСТЫРУ.....	266
Калмуратова С.О. ОРАЛХАН БҰКЕЙ ДУНИЕТАНЫМЫНДАГЫ ТАБИГАТ ЖЭНЕ АДАММЭСЕЛЕСІ.....	273
вмІрбекова Ж.О., Рамазанова Э.Х. «ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ УЛТ» - ИННОВАЦІЯЛЫЦ ДАМУДЫЦКЕПШІ.....	281
Розахун Н., Кенжакимова Г.А. ПЕНИТЕНЦИАРЛЫ МЕКЕМЕЛЕРДЕ ЖАЗАСЫН ОТЕУШІЛЕРМЕН ЭЛЕУМЕТТЖ ЖУМЫС ЖУРПЗУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНЫЦ ТІІМДІЛІПН АРТТЫРУ.....	288
Рыскулова М.М. СОЦИАЛЬНО - ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ ШКОЛЬНИКОВ.....	293
Садыкова Н.М., Белегенова М. СТУДЕНТТІК ЖАСТАГЫ КАРЫМ-ҚДТЫНАСТЫЦ ГЕНДЕРЛЖ ЕРЕКШЕЛЖТЕРІ.....	299
Сарыбаев С.А., Эбджерова Г.О. ЖАНА ЭКОНОМИКАЛЫК, КАТЫНАСТАГЫ ЭКОНОМИКАЛЫК, ЭЛЕУМЕТТЕНУ.....	307
Сембина Ж.Ж. К;ОГАМДЫК; ЖЭНЕ КАЙЫРЫМДЫЛЫК, УЙЫМДАР КЪВМЕТШЦ ТІІМДІЛІПН КОТЕРУ МЭСЕЛЕЛЕРІ: ЭЛЕУМЕТТІК ТАЛДАУ.....	313
Смайлова А.Е. ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЕЖИ СРЕДСТВАМИ АРТ-ТЕРАПИИ.....	321
Сманкызы А., Жаназарова З.Ж. ОТБАСЫ КАРЫМ-ҚАТЫНАСЫНДАГЫ ПСИХОТЕРАПИЯНЫН, НЕПЗП БАГЫТТАРЫ.....	328

Султанова А.М., Байгереева А.С. БІЛІМ НЕПЗП КАПИТАЛ РЕТШДЕ.....	340
Тәжібаева Г.Д. БУПНП ЖАСТАРДЫЦ ГЫТЛЫМГА БЕТБУРЫСЫ: ЭЛЕУМЕТТЖ КУТІМДЕР ЖЭНЕ ЭЛЕУМЕТТЖ КДТЫНАС.....	348
Таукелова Т.Б., Биекенов К.У. ТОП-МЕНЕДЖЕРДШ ЭЛЕУМЕТТЖ ҚУНДЫЛЫҚТАРЫН КАЛЫПТАСТЫРУ.....	353
Дж. С. Кауфман, Тилеубаева М.С. КРЕАТИВНЫЙ ЧЕЛОВЕК И МОДЕЛЬ ТВОРЧЕСТВА.....	361
Толлеугазы Д.С., Эбджерова Г.О. ЖЕЛІЛЖ КОММУНИКАЦИЯ АҚДАРАТТЫК, ҚАУІП КЭЗІ РЕТШДЕ.....	266
Турманова Ж.Е. КАЗАК,СТАНДА ЭЛЕУМЕТТЖ ЖУМЫС ГЫЛЫМЫН ДАМУТУШЫ БОЛАШАК ЭЛЕУМЕТТЖ" ЖУМЫСКЕРДШ КЭСІБІ ©ЗІНДЖ САНА-СЕЗІМІ.....	3"5
Уашева А.К. ВЛИЯНИЕ ЛИЧНОСТНЫХ ФАКТОРОВ НА ПРОБЛЕМУ СОЦИАЛЬНОГО СИРОТСТВА.....	384
Алтынбеков А.Б. «"ТПТЕ-СОЕБАК. У8 ВЕИЕ-СОЕБАК»: ЕЦБЕК ЭНІМДІЛІПН ОЛШЕУДШ ЕРЕКШЕЛЖТЕРІ.....	391
Дуйсенова С.М. ЖОГАРЫ ОҚУ ОРНЫНДАГЫ БІЛІМ МЕН ГЫЛЫМ.....	400
Халикова Ш.Б. ОСОБЕННОСТИ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....	407
Чинасилова А.М., Сарыбаева И.С. КАЗІРП КЕЗДЕП ЭЛЕУМЕТТЖ ҚЫЗМЕТКЕРДШ КОММУНИКАТИВТЖ ПРОФЕССИОГРАММАСЫ.....	412
Шерниязова А.М. ВОЛОНТЕРЛЖІС-ЭРЕКЕТТІЛЖТШ КУРЫЛЫМДЫК,- МАЗМУНДЫК, СИПАТТАМАСЫ.....	421
Шнарбекова М.К. ЖАСТАР БОЙЫНДА ЕЦБЕКТШ КУНДЫЛЫК, РЕТШДЕ ҚАЛЫПТАСУ МЭСЕЛЕЛЕРІ.....	430
Биекенова Н.Ж. СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КАЗАХСТАНЕ.....	438

*Эл-Фараби атып
Элеуметтану және элеуметтік жұмысқа
Оқытушысы Сул
Аға маман Ба*

БІЛІМ НЕГІЗП КАПИТАЛ РЕТШДЕ

«Мемлекет пен жастардың басты капиталы - сапалы - деп есезінде елбасы Н.Ә. Назарбаев ерекше атап етелген білімді ресми урды, осының негізінде қоғам құндылығы білімді, тәжірибені береді»

Білім - бұл есзін арнайы құрылымы бар элеуметтік жүйе. беру жүйесін есзін даму кезеңі бар. Білім берудің тарихы қазіргі заманғы түрлеріне келетін болсақ, білім өзгерді соған есзін мазмұнын күрделендірді. Білім берудің алғашқы тарихы тәжірибелік және турмыстық білім беру болған. Бұл мектеп оқу күнделікті турмыстық өмірге негізделген оқыту, тәжірибеге ретінде болды. Дәлірек айтқанда, өмір сүру кезеңі табуға есзін тәжірибелік іске, қолөнерге, ю-эрекетке үйрету. Яғни. үй тамақ, жасауға, от жағуға, жер ендеуге, үй жануарларын үйрету болуы мүмкін. Бүгін адамдарды қазіргі де үйрететін бұл ежелгі қоғамда жастардың оқытудың негізгі түрі болған берудің тарихы ежелгі түрде діни білім беру жатады. Діни берудің қазіргі кезеңде да және білім беру кезеңінде де «. бар. Барлық элемент елдерінде діни сипаттаты келетін мектеп қатар діни қызметкерлерді дайындайтын діни университеттердің басты мазмұны болып табылатын оқу орындары ертеден

Сондықтан Діни білім беру білімнің ежелгі түрі болып Орта ғасырлық Еуропада университеттердің барлығы есзін ыспалында болды және өзге мамандықтармен бірге қызметкерлері, топтарды даярлады. Азия елдерінде оқу да осындай мазмұнда болды.

білім - бұл ғылыми жетістіктерді бағындыруға білім беру. Ол қазіргі заманда және кезеңде білім түрі, оның есзін даму тарихы бар. Ғылыми білім ыңыш тарихы тереңде жатыр. Ежелгі Грекиядағы Платон сы. Аристотель лицейі, 6 ғ. Константинопольдегі университет Ежелгі Қытай, Ундікстандағы кейбір оқу орындары ғылыми болған. Бұл оқу орындары математика, медицина, юриспруденция тарихы және т.б. Пәндерді оқытты. Мектептер мен есзін басым келісіп және білімнің басқа мекемелері ғылымға . Қазіргі заманғы білім беру негізінде ғылыми білім беру табылады [1].

Білім жакын және ғылыми емес білім беру. Адамзаттың ғылыми білім берудің жактасы болып тұрса да, ғылыми кезеңдері әртүрлі Бірақ кезеңде ғылымға жакын емес, ғылымға қарсы амалдар мен концепциялар бар, олардың ыңыш деп атайды. Білімдердің ғылымға емес, өзге дықтарға негізделген түрлері бар. Білімдер мен эрекеттердің түрлері қазіргі элементте де орын алады және еркендеп келетін лга астрология қиял-ғажайыптар, экстрасенс, магия, парапсихология, медиум, уфология, альтернативті медицина, тәуелсіз бал және т.б. Осы білімдер ұрпақтан ұрпаққа жеке адамдар, білім елері арқылы үйретіп, беріп отырады және ол жаксы жарханып, қалың халықтың кезеңін аударады. Білімнің кейбір 1. мысалы, астрология, уфология есзін ғылым деп санаса классикалық ғылымдар оларды мойындамайды. Бұл білім та- I мәселе болғандықтан, біз оларды талқыламаймыз. Соған астан, барлық осы білім түрлерінің бұдан ары дамып, өз функцияларын атқаруға толық қуқығы бар.

Білімнің негізгі элементі болып мектепке дейінгі, жалпы білім орта және жоғары, жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру

және мамандарды қайта даярлау жүйесіне жүретін оқу ме-
оқу процесі, әлеуметтік қауымдастықтар болып табылады.

БШМ ең алдына символикалық және тәжірибелік ма-
Адамдар ең бШМ ерекше мақсатқа жету үшін қолданады. М
дәрігерлік мамандықты алған соң, ең бШМ тәжірибеде қо-
Бірақ, дәрігердің дипломы абыройдың көрсеткіші, әле-
мәртебенің нышаны.

Қазіргі уақытта бШМ беру жүйесінде еңерге Қарағанда,
жаратылыстану пәндеріне ерекше көңіл бөлінуде. Индус-
дыру, урбандалу үрдісі мектепте қажеттіліктерді ынта-
ды. Бүгінде көптеген мемлекеттерде бастапқы және орта к-
мінедеті бШМ беру жүйесі іске асуда. Әр елдің еңбегі бШМ
жүйесі бар. ТМД, Францияда біріңғай бШМ беру бағдарламасы
Англиядағы бШМ беру жүйесі біріңғашы жүз жылдар бойы дамып
қазіргі уақытта қатал стандартты бШМ сапасына бағынышты.
де біз қазіргі жағдайды еткенмен салыстырсақ, бәздің бар ем-
ютыптан, теледидардан, БАД-тан алатын ақпараттың әс-
ететін кереметі. Осының бәрі біздің негізгі салтымызға
ды. Англиядағы бШМ беру жүйесі барлық азаматтар үшін 5-..
жас аралығындағылар үшін міндеті болып табылады. БШМ беру
секторы бар: мемлекеттік (тегі бШМ беру) және жеке меншік (ас-
оқу орындары, жекеменшік мектептер). Мұнда қаржыландыру
оқытушылық сапасының деңгейіне ғана емес, сондай-ақ, жер: __
жердің менталитеті мен тәрбиенің ерекшелігіне де байланыс-
Англиядағы мектеп - бұл жай ғана мектеп емес. Ресейге қара-
оқытушылардың 0-шінінде британдық мектептердің орны ере-
Мұнда балалар тек қана оқумен ғана емес, олар футбол, регби,
кет, шахмат ойнайды, сондай-ақ, он шақты спорт түрімен, ке-
қойып, ғылыми тәжірибемен айналысады, басқа оқу орындар-
жарысып, жергілікті қарттарға көмектеседі Англиядағы мек-
тегі еңбегі әртүрлімен де ерекшеленеді Мектептерді Жіктеу
біріңғашы критерийлері бар. Англиядағы кен таралған мекте-
бірі - пансионат-мектеп (Boaght § 8000), мұнда оқышылар о-
турады [2]. Ал Қазақстандағы бШМ беру жүйесіне келепін бол
Қазақстан Республикасының «БШМ туралы» Заңының 12-баб
Қазақстан Республикасындағы бШМ беру жүйесі бШМ бе-
342

қарламаларының ұздығы және сабақтастығы принципі
: мынадай бШМ беру деңгейлері көрсетілген:
янекепке дейін тәрбие мен оқытуды;
йасауы бШМ беруді;
«негізгі орта бШМ беруді
'ирға бШМ беруді (жалпы орта бШМ беруді, техникалық және
. бШМ беруді;
орта бШМнен кейінгі бШМ беруді;
;жоғары бШМ беруді;
татары оқу орнынан кейінгі бШМ беруді қамтиды [5].
фп кезде Еуропа кеңесінің (1992) Декларациясына сәйкес 12
• (бШМ беру жүйесіне дүниежүзінің 138 жуық мемлекеттері
Олардың хішіне дамыған елдерден АҚШ, Жапония, Герма-
Франция және т. Б. Келіреді ТМД елдерінен 12 жылдық орта
беру мерзіміне Эстония, Латвия, Литва, Эстония, Украина,
І тандады. Қазақстан 12 жылдық бШМ көрсеткішіне енді ғана
жзтыр. Қазіргі кезде ҚР 107 мектебінде 12 жылдық бШМ беру
ч эксперимент түрінде жүргізілуде. (Бір: /\\\"уш.ги5паика.сот)
Жалпы орта бШМ беру (мектептік бШМ беру бұдан ары осылай
*н болады) үшін деңгейін қамтитын 12 жылдық оқуға көпші-
:асырылады.
1-деңгей - бастауыш жалпы бШМ беру, оқыту ұзақтығы - 4
1-4 сыныптар. Оқыту 6 жастан басталады. 1-деңгейдегі
еңбегінің бШМ аралық бақылаумен және оқу жетістігіне
малы мониторингі бағалаумен аяқтайды.
1-деңгей - негізгі жалпы бШМ беру, оқыту ұзақтығы - 6 жыл,
• сыныптар.
Ш деңгейі - орта жалпы бШМ беру, салалық оқыту, оқыту
ғы - 2 жыл, 11-12 сыныптар. Орта жалпы бШМ берудің ІІІ
^й бағдарламасы білім мазмұнының дифференциясына, инте-
сына және профессионализациясы негізінде жасалған. Орта
бШМ беру оқу бағдарламасын меңгеру бірыңғай ұлттық
Неумен тәмамдайды.
Орта білімде барлық қажетті құқықтық базалар, оқу
"рламалары, базалық пәндер тізімі, оқытудың жаңа
оғалық, информациялық және басқа да технологиялар

жүйесі! қурылады, мектептерді) басқару жүйесі кемелдензичи жана мектептер қурылысы жүзеге асырылады. Оқу УРДСІ мыңия! бағытталады: бшм т тэжтрибеде езішше жеке игеруге және кая | алуға каетп'л'ктер! мен кабшеттерш калыптастыруга; оқушы! тулға ретше дамытуға; сала алдындағы даярлышты неізп яая | және салалық оқыту деңгейше камтамасыз етуге. I

Жаңа реформада ауыл мектептерш жоғары қарқынмен л а м карастырылады. Ауылдың жерлерде аз кешешц мектеп балмйи унин салалық мектеп-интернаттар салу мен ашу карастыршыи Ашыц бшм беру ортасын калыптастыру унин оқу уря! уйымдастырудың ара кашыштықтык және баска инновациялық *Фиц* маларыкен турде енгізшеді. «Бшм берудің арнайытузетуш! утплчи желот сакталып калады және кеңейтшеді], мумющц'п шектеуш! *аш* ларды кәсіби даярлау мумкщцп улғайтылды, мумющцп шеошв тулғаларды интегративт! оқытуға мемлекетпк колдау кероя! бурын оқымаған балаларды оқытуды уйымдастыру арнайы бшя] кадрлармен камтамасыз етуді жетивдру шаралары жасалған» (ЗИШ 2010 жылдарға арналған КР бшм беруш дамытудың Мемлекяш Бағдарламасынан). I

Қазакстан Республикасында жаңа бшм беру зады кабьвдаяи Бул реформаның неізп принциптер) 2004 жылғы 11 казайи Қазакстан Республикасы Президентшц жаргысымен бекгтшы! "Қазакстан Республикасындағы бшм берудің 2005-2010 жияи арналған мемлекеттік бағдарламаларында" керсетшген. Осы куаашШ және баскада Казакстан Республикасы Укшетшц каулыларшв! реформалар неіздер! анышталған және республикадағы жана *баиш* беру жүйес! нақтыланады. Бул жаңа жүйе мектеп табалдырыгыая! бастап, ЖОО-дан кешнп *бшм* беру деңгейлерше дейшп барлык ш | тыларын камтиды!*. Бул Бағдарламаның жасакталуы бшм сапаши арттыруга, жана экономикалық және элеуметтік-мәдени жагдаилар Я1 бшм беру жүйесі алдында турған стратегиялық мшдеттерді ше и и ге, сапасын арттыру бағытталған түбегеюп өзгерютер каеттшпнии туындады" [3]. I

Жана реформа жагдайында Қазакстандық бшм беру жүйеон американ-еуропалық стандартка жакындап келеді Б^рак аталгам стандартпен толық сәйкес келу! мумкш емес. Бул реформа» |

станның ұлттық ерекшелктер] мен тарихи тэжірибелері лген. Бірак реформадағы бағыттардың кепшшп жаңа деуге

I. Мысалы, 12 жылдың бшм беру жүйесше кешу, бастауыш орта кәсіби бшм беру жүйесш жаңадан қуру. Жоғары бшм қурылымына да кептеген жаңалықтар енгізшеде. ЖОО-да аавриат, магистратура жұмыс ютеуде. Будан аргы ЖОО-дағы ЖОО-дан кейшп бшм беру бакалавриат-магистратура-рантура моделі бойынша жұртшеді ЖОО-дан кешнп бшмге ЖОО-ны бтрген мамандардың бшктшпн кетеру жүйесше е назар аударылған. Бшм беру реформасының ортасында, "ыда айтқанымыздай, бшм сапасы тур. Бшмнің басты максаты ыц біртутас элеуметпк касиеттерға калыптастыру, жоғары логиялық ешпркте табысты жұмыс тетей алатын, адамдарды ра алатын, элеуметпк, саяси процестерді халықтың, қоғамның шпне қарай уйышдастыра алатын кәбимамамандарды даярлау табылады. Реформада бшм сапасын бакылау мен тексеруге кенш белшген. Басты қужатта қазіргі Қазакстандағы бшм беру ігсше талдау жасалынып, кемшшктер! мен олардың себептер! ;сепледі. Болашақта бшм процесшеде окитындардың езднчнен м алуына басты екпш қойылады. Реформада пәндж бшмге шелген есюрген әдіютемелге базадан алшақтап, оқытудың әдістемелік базасын іздеепруді мшдет етт қояды. Бір сезбен да, бшм берудің казакстандың жаңа жүйесі калыптасу шнде тур және бул процесс 2010 жылы аякталуы тиіс. Ресей са- ^ылары, Қазакстан білім беру реформа саласында БУУ елдертн от озды деп есептейді 2008 жылы Қдзакстан Болон процесі аталатын еуропалық оқу жүйесі туралы қужатқа қол қойды е \ниверситеттердің хартиясына қол қоюға 01раз Қазакстанның СЮы қатысуда. Сонымен біз еуропалық, американдық стандартка " тдай бастадық. Жастардың кәсіптік 01лім туралы қундылықты ;СНіктер! не тоқталатын болсак, кез келген қоғамдағы сияқты, ттегі жас ұрпақтың қандай болып осетіш, олардың қандай •радылықтарды уағыздайтыны, жастар екшдершц езерш дара Шзға ретше қорсете алуы Қазакстанды да бей-жай қалдырмайды р)_КР Президентінің Қазакстан халқына Жолдауында мтамәселеге са назар аударылады: «Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі ең бірініш

кезекте сауаттылық, деңгейімен белгіленеді, ейткені әлемдік кешіп жатқан толық интеграция жасау бәріміз жүйесін халық деңгейіне көтеруді талап етеді. Қазақ заманғы жастар өз қалыптасуында жаңа әлеуметтік қатынастар қоры кезеңнен Сондықтан қазақстандық қоғамдағы қоғамдық және эконом қурылымның өзгеріске ұшыраған жағдайларында емгді тағдырын өзі шешу үдерісін ерекшеліктерін зерттеу базасын риялау кезінде елдегі тәрбие-бәріміз беру үдерісін реттеу бәріміз аудару керек. Кешіп жылдар Қазақстан үшін бәріміздің мен ұйымдастыру деңгейіне, оның сапасы жетілдіріліп критері анықтауға, бәріміз беру технологияларын іздестіруге кезектесті (тәжірибелік байыппен қайта қарау уақытына ды. Осы тұрғыдан жастардың қалыптасуы бәріміз алулары мен ба жумысқа орналасулары олардың өз тағдырларын өзі шешуіне аса маңызды белес болып табылады. Қазақстан Республ «Бәріміз туралы» Заңының 8-бабында «Бәріміз беру жүйесін міндеттерін білім - оқытудың жаңа технологияларын енгізу, беруді акпараттандыру, халықаралық, ғаламдық, коммуникация желілеріне шығу» деп атап көрсеткен [5]. XXI ғасыр табылдарында бәріміз беру тұжырымдамасы шешуін маңызға бола түсуде. Ол бастауыш бәріміз мен үздік бәріміз алу арасына дәстүрлі айырмашылықтардың аясынан шығып, шұғыл өзгеріс жүріс жатқандықтан бізге қоятын талабының жауабы болып табылады. Алайда, бүгінгі күннен кешігіп өмір сүру уақыт талап ескелең ұрпақтың негізгі ерекшелігі өсіп, бағдарларын анықтау қажет. Елбасымыз «Терең бәріміз - тәуелсіздігіміздің тірегі, - азаттығымыздың алдаспаны» деп атап көрсеткендей болашақ жарқын болсын десек, бәрімізге басты назар аударуымыз керек.

Қолданылған әдебиетер:

1. Әженов М.С., Садырова М.С., Омарова Ә.Т. социологиясы Алматы, 2011.
2. Поздеев, М.М. Обзор исследований по педагогическому образованию в Великобритании. -Педагогика, 1994 г.
3. "Қазақстан Республикасының 2005-2010 жылға

арналған бәріміз беру, дамытудың мемлекеттік бағдарламасы", -Қазақстанская правда" 16 қазан 2004 жыл.

4. Т.С. Әбдірайымова - Жастар социологиясы. Оқу оқалы. - Алматы: «Жібек жолы». 2000. 100 б. 1999 жылғы 10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2442-2443-2444-2445-2446-2447-2448-2449-2450-2451-2452-2453-2454-2455-2456-2457-2458-2459-2460-2461-2462-2463-2464-2465-2466-2467-2468-2469-